

DIGITAAL LICHTDRUKMAAL

een initiatie in de digitale fotografie

Leon Volders

Deel V

Deel V: De fotobewerking.

1. *Waarom gaan we foto's bewerken?*

Dat is een heel gewettigde vraag. Na alle moeite die we hiervoor hebben genomen om toch maar die perfecte foto te maken, is het toch niet meer nodig er nog aan te gaan prutsen ook? Want die foto is toch àf?

Ja en neen. Een foto zonder nabewerking is als een vrouw zonder make-up. Best aardig om te zien, maar het kan altijd beter. Bovendien hebben we het al gehad over het RAW-formaat en hoe nodig het is aanpassingen te maken achteraf. Of om in de vergelijking te blijven: het is de vrouw die pas uit bed komt tegenover de vrouw die is opgemaakt om naar een galabal te gaan. Zo, dat was duidelijk.

Dus: zonder postprocessing is een foto niet af. Het is het verschil tussen een goede foto en een prijswinnaar. En het blijft niet bij nabewerken alleen. In feite zijn er drie fasen: de nodige nabewerking, de effecten en de fotomontage.

Gelukkig zijn we de tijd voorbij dat we met retouchepenseel, vaste hand en ingehouden adem de foto beetje bij beetje handmatig moesten aanpassen. Ontelbare programma's nemen dit werk van ons over.

Foto 1: foto zonder nabewerking

Foto 2: en met lichte nabewerking

Uit het voorbeeld hierboven blijkt dat we met enige lichte postprocessing (compositie en zwart-wit) meteen een heel ander effect en sfeer oproepen. Zoals we verder zullen zien, is nabewerking echter nog meer: het plaatsen van een signatuur, het inlijsten van de foto, eventueel watermerken of copyrightvermelding zetten, ... allemaal zaken die uw camera niet voor u doet. Maar daarvoor bestaan allerlei programma's.

1.1 De keuze van de software

Er zijn zoveel oplossingen dat het een probleem wordt. En van elk van deze programma's komt zowat jaarlijks een nieuwe versie uit, zodat je telkens opnieuw kan beginnen studeren.

In het algemeen geldt de regel: "je krijgt waarvoor je betaalt". Maar dat is dan ook zeer in het algemeen. Het is verbazingwekkend hoeveel programma's ergens 'gevonden' worden, waardoor de prijs-kwaliteitverhouding plots als een raket in de hoogte schiet. Mijn advies: als het enigszins doenbaar is, koop het programma dan. Je loopt geen risico's, de werking is gegarandeerd en je kan steeds naar een volgende versie overschakelen voor een redelijk bedrag. Bovendien krijg je de volle support en steun en een hele reeks faciliteiten. Dat bespaart veel tijd en dus ook geld.

Naar het schijnt beschikken veel studenten – die per definitie een chronisch geldgebrek hebben – over een belangrijke eigenschap: serendipity. Dat is het vermogen om per toeval gelukkige vondsten te doen. En zo vinden we bij hen vaak de laatste nieuwe bewerkingssoftware. Ik ga hierover niet moraliseren, maar ik hoop dat ze later, als ze eenmaal ingenieur of advocaat zijn geworden, het programma dan toch maar zullen kopen.

De softwarepakketten voor beeldbewerking komen in alle soorten, maten en smaken. Bij je camera worden er vaak al wat programma's bijgeleverd die je een heel eind op weg helpen. Elke fabrikant kent de werking van zijn beeldsensoren het best en zit dus in de voordeligste positie om een goede RAW-converter voor zijn toestellen te leveren. Zorg er dus voor dat je eerst en vooral deze camerasoftware leert kennen. Als je daarmee klaar bent, is het tijd voor de volgende stap.

Wie het zich kan veroorloven gaat voor het meest professionele pakket: Adobe Photoshop, momenteel in versie CS3. Dat biedt zoveel mogelijkheden dat bijna niemand er toe komt ze alle te benutten. Bovendien komt het met een steile leercurve, maar ook heeft het de ruimste keuze aan tijdschriften en boeken. Het is duur, maar voor de gevorderde (vak)fotograaf biedt het zeker waar voor zijn geld.

Wie het met minder bellen en fluitjes kan stellen, gaat voor Photoshop Elements 6, een goede en goedkope keuze, die ook kan gezien worden als voorbereiding op het werken met zijn grote broer. Verder ken ik nogal wat collega's die zweren bij Adobe Lightroom, waar de eerste selectie en verwerking razendsnel mee kan gebeuren. In dezelfde prijsklasse vinden we ook PaintShop Pro. En wie nog volop bezig is de aankoop van zijn PC bij de bank af te lossen, kan ook een beroep doen op The Gimp, de kloon van Photoshop, met bijna dezelfde functionaliteit maar het grote verschil dat het gratis is.

Je hoeft dus niet al deze pakketten aan te schaffen, maar het is duidelijk dat ze elk het best presteren op hun eigen toepassingsgebied. En dat betekent dat de meesten een werkmethode ontwikkelen, waarin verschillende bewerkingen met telkens andere software worden uitgevoerd. Ze gebruiken dan software voor de eerste bewerking, weer andere voor nabewerking en nog andere voor het afdrukken. Het geheel van bewerkingen, van opname tot eindproduct, noemen we de *workflow*. En uiteraard vindt iedereen zijn workflow de beste.

2. De Workflow

2.1 De procesverwerking.

2.1.1 De opname

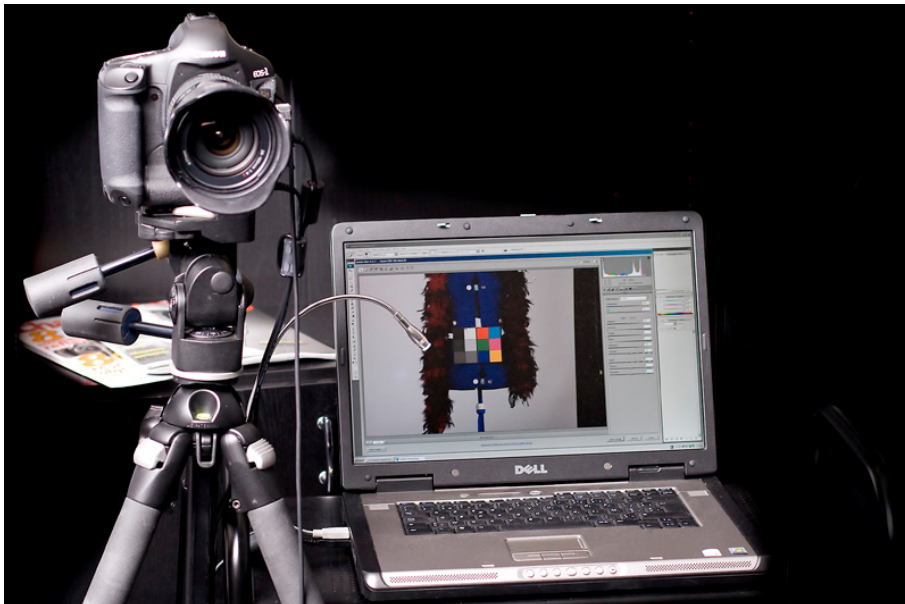
Laat ons eens kijken naar het verloop van de workflow. Alles begint natuurlijk bij de opname. We hebben het al eerder gesteld (je hebt het toch gelezen?) dat een zorgvuldig gemaakte opname je later veel tijd bespaart. Dus zorg je voor een goede compositie, je werkt zoveel mogelijk beeldvullend en de belichting en scherpste zijn spot-on.

Dan zijn we toch rond? Er valt niets meer te doen. Laten we dit hoofdstuk maar overslaan en met het volgende deel beginnen. Of is er toch nog iets dat we over het hoofd zien? De volgende bladzijden geven het antwoord.

Vaak wordt de opname even vlug bekeken en in het beste geval krijgt ook het histogram een korte blik. De meesten stoppen daar, en ze zijn fout. Want de fabrikanten willen ons allen doen geloven dat ze een reuzeschermb achteraan hun toestel hebben geplaatst, terwijl het nauwelijks een postzegel groot is. Veel te klein dus om een foto te kunnen beoordelen.

Duizenden details worden op die manier over het hoofd gezien: een vlek op een jurk, haar voor de ogen, stof op de sensor, fout licht, onvoldoende scherpste, ... noem maar op. Die vervelende schaduw valt vaak maar op na de zevende of achtste foto, en dan is het te laat.

Daarom dat de gevorderde fotograaf vaak zijn laptop of LCD-monitor gebruikt om het beeld te beoordelen. Vooral bij studiowerk is dit onontbeerlijk: een heerlijk groot beeld, waarop de kleinste details zichtbaar zijn. Je merkt dadelijk hoe het licht is verdeeld, of het scherpstevlak juist zit, en wat er nog aan de opstelling moet veranderd worden.

Foto 3: Monitoring met de laptop. Op het scherm staat Mathilde, een paspop met kleurenkaart, om de exacte belichting af te regelen. Een pop heeft meer geduld dan een model.

En daarbij zitten we dan meteen aan het eerste programma van onze workflow, namelijk de aansturing van de camera. Dat gebeurt dan meestal met de software die door de fabrikant van het toestel wordt bijgeleverd, via een firewire of USB-aansluiting.

Maar deze software reikt verder dan een eerste beoordeling. In de meeste gevallen kan je er meteen mee bepalen in welke mappen de foto's moeten komen, en onder welke naam. Dat voorsorteren is belangrijk, want het helpt later bij het terugvinden van die éne geweldige opname tussen al die andere.

2.1.2 Het voorsorteren

Het is dus belangrijk een goed systeem te hebben voor het voorsorteren. Het begint met een *selectie*. Je gaat toch niet al die onscherpe, zwaar onderbelichte, dubbel opgenomen of duidelijk mislukte foto's op je harde schijf zetten? Wees dus selectief en hou alleen het deugdelijke materiaal. In de bijbel staat zelfs een uitspraak van Paulus: "Onderzoek alles en behoud het goede". Wie zijn wij om daaraan te twifelen?

Ook voor het sorteren bestaan ontelbare programma's. Je kunt veel aan snelheid en gebruiksgemak winnen door op elke foto een score te kleven, een kleuretiket mee te geven of te vlaggen, bv. om te verwijderen of zeker te houden. Daarnaast kan je ook enkele sleutelwoorden meegeven, die meteen wijzen op de categorie waarin de foto thuishoort. Alle betere programma's laten dit toe. Lightroom van Adobe is in elk geval een zware aanrader, omdat het vaak rechtsreeks vanuit je opnamesoftware kan aangeroepen worden, uitstekend werk doet bij het voorsorteren, maar daarnaast ook meer functies biedt dan een Zwitsers legerzakmes. Bij vele fotografen is Lightroom zelfs het enige programma in hun workflow.

Maar de keuze van de sorteersoftware is een persoonlijk gegeven. En écht slechte progjes vind je hier niet. Er is ook een ruime keuze van gratis materiaal als Picasa, dat ook ruimschoots voldoet, naast software voor de ware professional. ACDSee bijvoorbeeld is onovertroffen als het gaat om te zoeken naar foto's die kenmerken gemeenschappelijk hebben: op elkaar gelijkende foto's en dubbels worden onmiddellijk gevonden.

En als we de professionele aanpak promoten, mogen we natuurlijk Bridge niet vergeten, het prachtige voorsorteerprogramma dat bij Adobe Photoshop wordt geleverd.

Hoe gaat het voorsorteren eigenlijk in het werk?

Meestal krijg je een soort overzicht, lijkend op de vroegere contactafdruk die we in de donkere kamer maakten. Daarop staan alle foto's in postzegelformaat. Door op een foto te klikken, zet je ze in een apart venster en dan kan je kenmerken toevoegen. Alle foto's uit een bepaalde reeks kan je een metatag geven, een etiket dat iets over het onderwerp vertelt, bijvoorbeeld "huwelijk", "Steenokkerzeel", "atoombom" (bij dat laatste heb ik bedenkingen). Je kunt meerdere tags toewijzen, bijvoorbeeld kan je bij huwelijk ook nog "kerk", "stadhuis" en "feest" toevoegen. In het laatste geval is het dan mogelijk meteen alle feesten die je ooit hebt gefotografeerd, later in één keer op te vragen, dus ook verjaardagen, Nieuwjaar en zo verder.

Daarnaast score je de foto's, gewoonlijk op een schaal van 1 tot 5, bijvoorbeeld met een aantal sterren. Geen sterren betekent dan verwijderen, 1 is een foto met duidelijke tekorten en 5 gaat over een topfoto. De kleuretiketten werken dan weer anders. Zo kan bijvoorbeeld rood wijzen op foto's die in een internetalbum moeten komen, blauw zijn afdrucken voor een website, geel is voor onmiddellijke afdruk, enzovoort. Ook vlaggen kunnen belangrijk zijn, bijvoorbeeld om aan te geven welke foto's definitief in de prullenbak gaan, of welke foto's op een CD moeten komen.

Maar onthou: jij bent de regisseur en jij bepaalt hoe je met je foto's werkt. Niemand heeft je hier lessen te geven, hoogstens suggesties.

Het voorsorteren lijkt een hele bedoening, maar in feite gaat dit alles veel sneller dan je denkt. En bovendien heb je dan alle foto's reeds een keer kritisch bekeken en dus heb je al een idee waar je naartoe wil werken.

2.1.3. Het opslaan

Na de selectie komt het opslaan. Dat gebeurt in twee fasen.

Vooreerst moet je een systeem bedenken waarbij de foto's in mappen terechtkomen die een zinnige betekenis hebben. Aangezien we aan alle foto's een of meer tags hebben meegegeven, zullen we ze steeds kunnen terugvinden. Maar meestal willen we gewoon de foto's van een bepaalde sessie bekijken. Dus maken we best mappen aan op datum.

Dat kan op meerdere manieren gebeuren. Een vaste regel: hoe minder rompslomp, hoe beter, want hoe minder kans op fouten. Als je de kaap van de honderdduizend foto's hebt overschreden zal je me dankbaar zijn. Dus in plaats van een map de naam 2008_04_30.321 te geven, maken we beter een verdeling in jaartallen, dus een map 2004, 2005, 2006, 2007, ... In die map komen de submappen per maand. In elke maand heeft dan submappen per dag.

Ons bovenstaande voorbeeld: de map 2008_04_30.321 zou staan voor alle opnamen op 30 april 2008, sessie 321. Maar het is veel eenvoudiger een map 30 aan te maken als submap in 04 (april) die onder map 2008 is te vinden.

Je weet bijvoorbeeld dat de kerstfoto's waarschijnlijk in een '12' (december) map te vinden zijn. Je moet je alleen afvragen in welk jaar. Deze structuur is niet alleen logisch en overzichtelijk, hij bespaart je tikwerk, fouten en ergernis.

En die tweede fase? Dat is natuurlijk je backup. Wie geen backup maakt, gaat naar de hel, of hij krijgt minstens een idee van wat de hellepijnen moeten voorstellen. Want je mag er zeker van zijn: vroeg of laat draait de boel in de soep. En leg maar uit aan de familie dat de communiefoto's onherroepelijk zijn verdwenen. Jarenlange familievetes zijn zo begonnen en het zou me niet verwonderen dat het woord "vendetta" op die manier is ontstaan.

Dus een backup. Best maak je die op een externe schijf. Als je meerdere computers hebt, en je wisselt die schijf tussen de computers, dan heb je meteen je hele netwerk veiliggesteld. Trouwens, volgens wet 97 van Murphy loopt het nooit mis als je een reservekopie hebt.

Sommigen gaan nog verder en ze maken een extra kopie van hun dierbaarste opnamen op een CD of DVD. Ze worden door wijzen uit alle landen geprezen. Maar cd's vergaan toch snel, hoor ik iemand al opperen. Wie was dat? Je gebruikt daarvoor natuurlijk archiefmateriaal. Het gaat om de zogenaamde gouden cd's of dvd's, die voor honderd jaar zijn gegarandeerd bij de juiste opslag. Onder andere de Kodak Professional Disks vallen hieronder. Ze zijn een stuk duurder, maar je materiaal kwijtraken kost meer. En wie nog zekerder wil spelen, kan zijn materiaal dan nog opslaan op een server op het internet.

Dus denk eraan, ook het maken van een backup zit in de workflow.

Goed, we hebben dus onze opnamen bekeken, voorgesorteerd, gecatalogeerd en opgeslagen. Nu zijn we er wel, zeker? Dat dacht je maar! Nu begint het echte werk en de ware magie. We gaan van ons opnamemateriaal échte foto's maken, dus kunstwerken. En ook daarvoor hebben we myriaden programma's ter beschikking.

2.1.4 De eerste bewerking

Als je uitsluitend in .jpg formaat werkt, doet de camera veel voor je: hij zorgt voor verscherping, contrastverhoging, kleuraanpassing en al die andere leuke dingen die in zijn firmware zitten. Maar dat doen we dus niet, want we hebben al eerder al de voordelen van het RAW-formaat uitvoerig bezongen. Dus .jpg is voor watjes. Echte mannen werken met RAW. En wil je toch (foei, bah) met .jpg werken, denk er dan aan dat in vele moderne toestellen ook de mogelijkheid bestaat om in beide formaten tegelijk op te nemen.

Het wordt dus RAW. Dat betekent dat je alle nabewerking zélf moet doen. Dat lijkt een nadeel, maar dat is het zeker niet. Want nu heb je ook alles in handen en de foto wordt precies zoals jij het wil. Het probleem is namelijk dat de camera-instellingen redelijk vastliggen en dat RAW je alle vrijheid geeft. Bovendien is de cameraprocessor niet opgewassen tegen al het beeldgeweld dat een modern computerprogramma op onze opname kan loslaten. Met de software doe je zoveel meer, dat het zonde zou zijn die mogelijkheden niet te benutten.

Het is ook niet nodig om élke foto afzonderlijk te gaan bewerken. Meestal kunnen we werken in batch. Dat betekent dat de aanpassing van één enkele foto vaak ook op alle andere kan worden toegepast. Het gaat dus in één moeite door. Als we de juiste scherpte-aanpassing hebben gevonden voor de eerste foto, kunnen we vaak deze instelling op alle andere foto's loslaten. Ze zullen dan ook even scherp zijn geworden.

Maar waar beginnen we dan? En goede vraag van een intelligente lezer. Alles begint met ... croppen.

2.1.4.1 De beelduitsnede

Alweer? Daar hebben we het toch in het eerste deel over gehad? Maar in dit geval is er een goede reden om er opnieuw over te beginnen.

De beeldformaten worden steeds groter. Bij de nieuwe 1DsMkIII van Canon is een RAW formaat van 25 megapixels zowat de standaard. Niet alleen vraagt dat om stevige geheugenkaartjes en een dikke portemonnee, maar het vertraagt ook sterk de computerbewerking, omdat alle handelingen op de volle omvang van de foto worden uitgevoerd. Verder is het een feit dat meestal een groot deel van het beeld informatie bevat die niet echt nuttig, nodig of artistiek verantwoord is. Door te croppen, dus het beeld door een juiste uitsnede te verkleinen, reduceren we het aantal pixels, wat zorgt voor veel snellere verwerking. En wie spaarzaam werkt en dus al heeft gezorgd voor de best mogelijke compositie? Wel die mag zich gelukkig prijzen dat hij al die informatie beschikbaar heeft, ook al duurt de hele verwerking een stuk langer.

Dus: eerst en vooral alle overvloedige informatie als ballast overboord smijten. Natuurlijk hou je het origineel bij, want misschien wil je later wel een ander deel van de foto uitsnijden.

Croppen heeft nog een ander groot voordeel. Het histogram – je weet toch nog wel wat dat is? – past zich telkens aan volgens de uitsnede. Als je het histogram bekijkt van de totale foto, dan is dat enigszins misleidend, omdat ook nietszeggende delen van de opname mee worden verrekend. Na de uitsnede vertelt het histogram je alles over de snitkeuze die je hebt gemaakt. De hele waarheid en niets dan de waarheid.

Foto 4: voor de uitsnede

Foto 5: na de uitsnede en bewerkt

Maar de droevigste waarheid is dat elke bewerking die je op je beeld uitvoert, de kwaliteit ervan vermindert. Tenminste als je in .jpg werkt. Maar wij werken dus in RAW, en dat maakt dat wij ongestoord en een stuk gelukkiger kunnen aanpassen zoveel we willen. De kwaliteit van onze foto's en ons leven gaat als een Chinese vuurpijl de hoogte in.

Foto 6: oorspronkelijke foto

Foto 7: gekanteld en nabewerkt met gloed

Toch moet je voorzichtig zijn met die beelduitsnede. Als je piepkleine deeltjes uit een foto gaat halen, hou je natuurlijk minder pixels over en qua vergroting heb je dan niet veel mogelijkheden meer.

In feite doen we iets meer dan alleen maar croppen. Want dit is een goede gelegenheid om een horizon recht te trekken, of een beeld juist te kantelen om het een meer dynamisch gevoel mee te geven.

2.1.4.2 Na de compositie

We hebben dus de perfect gecropte foto voor ons liggen. Geen mens kan dit nog verbeteren. Wat is dan de volgende stap?

Hier verschillen de meningen. Bijna iedereen vindt dat verscherpen de laatste stap moet zijn. Op de eerste plaats komen dan vaak de *belichtingsaanpassingen*. En dat is meer dan je zou denken. Het is niet alleen het geven van een belichtingsstop meer of minder, maar ook helderheid, zwarting, lichtopvulling en het verzwakken van te heldere of overbelichte delen. Het is belangrijk dat deze aanpassing in het begin gebeurt, omdat ze een weerslag kan hebben op de kleurweergave. Bij te donkere foto's zien we vaak kleuren valer worden. Felrood wordt dan bijvoorbeeld donkerbruin. Als de lichtbalans is hersteld, lichten ook de kleuren meer op en kunnen we het geheel gemakkelijker beoordelen.

Dus komt daarna de *kleurbalans* aan de beurt. Het corrigeren van kleurverschuivingen, afregelen van de kleurtemperatuur, wegwerken van zwemen, aanpassen van de witbalans en al dat fraais, gaat in RAW heel gemakkelijk. Verder komt ook de saturatie of de kleurverzadiging even ter sprake, als we bijvoorbeeld een portret een warmere toon willen geven door de kleuren te verhevigen. Ook de kleurschitter (vibrantie) speelt hier mee, omdat we kleuren in de middentonen wat kunnen ophalen, wat soms een fraai effect geeft.

Dan gaan we werken aan de *licht/donkerniveaus*. Vaak is dit niet meer dan het verschuiven van een paar pijltjes, maar voor de gevorderde fotograaf zijn hier ook veel extra mogelijkheden voorhanden, zoals het regelen van de gammawaarden, of het isoleren van een kleurkanaal.

Als deze instellingen correct zijn verlopen, dient er vaak aan het *contrast* niet veel aandacht meer te worden besteed. Maar in enkele gevallen is dit wel nodig. We onderscheiden kleurcontrast en zwart-witcontrast. Als we een kleurfoto omzetten naar zwartwit, moeten we soms het contrast een beetje ophalen om te vermijden dat het totaalplaatje te grijs of te modderig wordt.

Misschien was het nodig om bij hoge ISO-waarden te fotograferen. In dat geval kunnen we *ruis* op onze foto merken. Er zijn twee soorten: chromaruis (onderscheiden kleurstippen in plaats van een egaal kleurvlak) en luminantieruis, waarbij vooral in de schaduwpartijen de oneffenheid onaangenaam opvalt. Het mooiste resultaat bereiken we met speciale programma's die de ruis uitfilteren. De beste ervan doen dit met weinig kwaliteitsverlies.

En ja, het *verscherpen* is inderdaad de laatste stap. Daarna wordt de foto opgeslagen.

2.1.4.3. De persoonlijke stempel

Het belangrijkste hebben we nu wel gehad. Nu is het tijd om de creativiteit aan bod te laten komen. Met ontelbare plug-ins en filters kunnen we de meest merkwaardige resultaten bekomen. Delen vergroten of verkleinen, bijplaatsen of weglaten, gradaties aanbrengen, een andere achtergrond bedenken, ... je kunt het niet surrealistisch genoeg verzinnen.

Beeldverwerking leent zich trouwens zeer goed tot het maken van montages en collages. Wie er zich in verdiept komt in een geheel nieuwe en fascinerende wereld terecht. Dan pas besef je dat fotografie een zeer volledige hobby is, met zeer veel facetten.

Het is perfect mogelijk om je foto een oude stijl mee te geven. Misschien wil je een verouderingsproces nabootsen, of een oud type kleurfilm. Of je wilt je vrouw in een marmeren standbeeld veranderen (veel mannen willen dat). Besef dan één ding: fotografie is het weergeven van de werkelijkheid zoals wij dat willen. Gewapend met de mogelijkheden van een goed beeldbewerkingsprogramma kunnen we de realiteit volledig naar onze hand zetten.

Niets is onmogelijk. Kijk maar naar dit Alice in Wonderland-effect.

Foto 8: effect door het verkleinen van een deel van de foto

2.1.5 De nabewerking

Wat hierboven geschreven staat zal bij velen het hart doen bonzen en de ogen doen knippen. Maar het is minder erg dan het er uitziet. In de praktijk zal je maar enkele aanpassingen moeten doen om een mooie foto te bekomen.

Maar het werk is hiermee nog niet af. Tot het bewijs van het tegendeel kan iedereen deze opname als de zijne claimen. En dat zeker als je er niet vooraf hebt voor gezorgd dat je naam in de EXIF-data is opgenomen. En zelfs dat biedt geen zekerheid.

Maar we kunnen meer doen om onze eigendom te beschermen. Het is mogelijk om een doorzichtig watermerk aan te brengen, dat de foto waardeloos maakt voor commercieel verhandelen. Of je kan met steganografie¹ je gegevens in de foto onmerkbaar opnemen. Wat je zeker moet doen: een signatuur aanbrengen. Dat doe je onder de vorm van een copyrightnota, waarbij je minstens het © teken (met toets ALT-0169), gevolgd door je naam en het jaartal in de rand van de foto aanbrengt. Kies hiervoor een origineel lettertype, maar niet té opvallend. Het mag de foto niet domineren.

En nu we het toch over de rand hebben: ook een kadertje mag niet misstaan. Van een eenvoudig witrandje tot meervoudige kaders met of zonder slagschaduw: met enig zoeken vind je het allemaal.

Foto 9: de kristallen bol. Inzet: kader en signatuur

¹ Steganografie: een vorm van encryptie, waarbij boodschappen onzichtbaar worden verborgen in een foto.

2.1.6 En daarna?

Als je foto helemaal klaar is, moet je nog nadenken over de verspreiding. Voor heel weinig geld kan je tegenwoordig al een website krijgen waar je al je opnamen in een galerij kan exposeren. Je kunt ze zelf afdrukken of ze uitbesteden aan een professioneel fotolabo. Of je zet ze op een DVD, zodat je de familie kan vergasten op een diashow, compleet met muziek en alle overgangen tussen de foto's.

Maar je kan ook aan je liefste een hangertje geven waarop de digitale foto's één na één worden getoond op een klein schermje. Zie je het liever groots, dan hang je een digitaal fotokader aan de muur en je maakt je privé expositie. Voor weinig geld kan je ook een fotoalbum bestellen via het internet. Het samenstellen van dit album doe je met de gratis software die de fabrikant je hiervoor aanbiedt. En je kan natuurlijk ook rechtstreeks de foto's tonen op het grote tv-scherm, verbonden met de camera.

Lang geleden had ik je al verteld dat de digitale fotografie veel meer mogelijkheden biedt dan de traditionele analoge. Je zult me nog moeten gelijk geven.

2.2 Een typische workflow

De geboeide lezer – of dat hopen we toch – heeft al lang gemerkt dat we geen specifieke werkmethode hebben vermeld, geen gedetailleerde technieken hebben uiteengezet en weinig namen hebben genoemd. Dat komt omdat de keuze te groot is, en de individuele voorkeuren te ver uiteenlopen. Omdat dus iedereen zijn eigen workflow heeft, die vaak evolueert uit jarenlange praktijk, is het niet mogelijk een algemene aanpak te schetsen. Maar toch kunnen we een poging doen om een verwerkingsmethode in grote lijnen weer te geven. Hierbij geef ik mijn eigen aanpak weer, voor wat hij waard is. Ik ben er zelf tevreden over, maar iedereen heeft het recht met mij van mening te verschillen.

Voor *opnamen* in de studio gebruik ik mijn laptop als eerste opslagmedium. De harde schijf ervan overtreft in volume ruim elk geheugenkaartje dat momenteel in de handel is. Bovendien geeft de monitor me een groot en overzichtelijk beeld, waarop eventuele fouten direct opvallen. Omdat ik een enthousiaste Canon-liefhebber ben, gebruik ik de EOS utility software om het beeld van de camera naar de laptop te brengen.

Op locatie ligt het enigszins anders. Daar behelp ik me met de LCD-viewer van de camera. De geheugenkaartjes zijn ruim bemeten en er gaan meerdere reservesets mee. Bij de eerste gelegenheid worden ze gekopieerd naar een EPSON 5000 databank. Op die manier kan ik ze tussendoor al eens rustig bekijken en tegelijk heb ik ook een eerste reservekopie.

Het *voorsorteren* en de eerste *selectie* gaat via Adobe Lightroom. Wat niet goed is, gaat eruit, onverbiddelijk. De rest gaat naar de gepaste submappen, zoals hierboven beschreven. Deze mappen hebben elk nog twee of drie submappen op hun beurt: een voor de originelen (RAW), een voor de afgewerkte JPGs en eventueel een voor verkleinde website-versies. Dat verkleinen doe ik met het gratis en zeer handige BDSizer programma.

Voor de *eigenlijke bewerking* ga ik naar Adobe Photoshop, versie CS3. Het programma is duur, maar elke eurocent waard die je eraan geeft. Adobe geeft aan de bezitters van een legale versie ook veel service en hulp. En voor speciale effecten zijn er tientallen plug-ins, die als het ware het werk in jouw plaats doen.

Maar Photoshop is geen alleskunner. Voor sommige taken moet je op andere softwarepakketten kunnen rekenen. Om *lenscorrecties* uit te voeren kan je niet beter vinden dan DxO optics, dat oplossingen aanreikt voor elke camera-lenscombinatie. Chromatische aberraties, perspectiefvertekening, ton- of kussenvormige vertekening, vignettering, extreme groothoek- of tele-effecten, DxO lost ze allemaal op.

Ook voor de *ruisbewerking* maak ik een uitzondering, want die doe ik met NeatImage, omdat dit voor mij de beste resultaten geeft.

Wie *kaders* wenst – en daar ben ik ook bij – is goed gesteld met de ruime keuze van IdFramer. Als je niet tevreden bent met het zeer brede aanbod, kan je er nog je eigen omlijstingen mee ontwerpen.

En tenslotte is er het *afdrukken*. Ik ben er niet in geslaagd een beter programma te vinden dan QImage, dat via speciale en dure algoritmen werkelijk alles uit een foto weet te persen dat erin zit. Het lijkt wel of deze software de grenzen van wat fysiek mogelijk is, iedere keer weet te overschrijden.

Ik weet het, ik vergeet nog een paar dozijn zeer specifieke programma's, die elk even nuttig als onmisbaar zijn. Van de cd-branders tot de cd-bedrukkers, van de software om exif-gegevens aan te passen tot het inkleuren van zwart-witfoto's, van watermerken of glamoureffect, ... teveel om hier allemaal te vernoemen.

Toch wil ik er ééntje een speciale vermelding geven, omdat het een levensredder is. Als alle foto's van je geheugenkaartje door een foutje onbereikbaar of gewist zijn, als je een fotomap op je harde schijf hebt verwijderd, dan is er troost en licht in het duister van je wanhoop. Want er zijn programma's die je gegevens terug kunnen opvissen, op voorwaarde dat je ze intussen niet hebt overschreven.

Ik heb er zeer vele geprobeerd en het beste is het gratis CONVAR programma dat te vinden is onder de naam PC Inspector. Het bestaat in vele varianten, soms onder andere namen, maar het werkt echt en grondig. Het beschermt tegen nachtmerries en slapeloze nachten, beter dan een Indiaanse dreamcatcher.

Maar hoe zit het nu met het werken in lagen, met Photoshop acties, met kanaalmixers en gradients? Dat hoort toch ook allemaal bij beeldverwerking? Ah, maar dit is een cursus voor beginnende fotografen. Wil je hogerop geraken – en dan rollen we alvast de rode loper voor je uit – dan zal je een belangrijk pedagogisch principe in toepassing moeten brengen, namelijk de zelfwerkzaamheid. Ga op het internet en informeer je, of koop enkele goede boeken. Je kan ook wachten tot ik een cursus voor gevorderden in elkaar steek, maar eerst moeten de volgende vijf delen van dit lessenspakket nog af. Geduld is een schone zaak.